

**MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARINING OILA BILAN HAMKORLIK
ISHLARINI INNOVASION YONDASHUV ASOSIDA TASHKIL ETISH**

Rahimova Moxinora Xoshimjanovna

Andijon davlat pedagogika instituti

boshlang'ich ta'lim metodikasi kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya. *Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida oila bilan hamkorlikda faoliyat yuritish asosiy mezonlardan biri hisoblanadi. Mazkur maqolada ushbu amaliyotni olib borishning ayrim innovatsion ko'rinishlari hamda samaradorlik ko'rsatkichlari muhokama etiladi.*

Kalit so'zlar: *Maktabgacha ta'lim, oila, innovatsiya, mahalla, tarbiya, metod.*

KIRISH

Inson avvalo oila bag'rida unib-o'sadi, shaxs sifatida shakllanadi. Oiladagi ta'lim-tarbiya, ma'naviy-axloqiy qadriyatlar keyinchalik odamlar orasida — mahalla-ko'ya, ta'lim muassasalarida sayqal topadi. Shunday ekan, vatanimiz va xalqimizning ertangi kunini, jahon hamjamiyatidagi obro'- e'tiborini belgilovchi barkamol avlodni voyaga yetkazishdek ulug' vazifani oila-mahalla-ta'lim tashkilot hamkorligisiz hal etib bo'lmaydi desak, ayni haqiqatni aytgan bo'lamiz. Har tomonlama barkamol, komil insonni tarbiyalash jamiyatimiz oldida turgan dolzarb masalalardan biri bo'lib kelmoqda. Bugungi kunda ro'y berayotgan muhim ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy o'zgarishlar yoshlar ongiga ta'sir qilmasdan qolmaydi.

ADABIYOTLAR SHARHI

Bolaning qanday inson bo'lib voyaga yetishi ota-ona tarbiyasi va atrof – muhit ta'siriga bog'liq. Bola tarbiyasida ularning yosh jihatiga, ruhiyat va tushunchasiga, fe'l-atvoriga alohida ahamiyat berish zarurdir. Yosh avlodni ma'naviy-axloqiy, madaniy-ma'rifiy jihatdan yetuk insonlar qilib tarbiyalash ishi birinchi navbatda oiladan boshlanadi. Bu borada barkamol avlodni tarbiyalashda ota-ona, mahalla va ta'lim muassasalarining hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, ushbu hamkorlikni to'g'ri yo'lga qo'yish o'smirlar orasida qarovsizlik, tartibbuzarlik, jinoyatchilik va shunga o'xshash maishiy buzuvchiliklar bilan shug'ullanishning oldini olishda muhim tarbiya vositasidir. Yurtboshimiz o'z nutqlarida “Odobli, bilimdon va aqlli, mehnatsevar, iymon-e'tiqodli farzand nafaqat ota-onaning, balki butun jamiyatning eng katta boyligidir” deb ta'kidlagan. Ushbu talab asosida mamlakatimizda nasli toza, jismonan sog'lom, bilim va tafakkuri o'tkir, ma'naviyatli, aniq kasbga va mutaxassislikka ega, g'oyaviy sobitqadam farzandlar, ya'ni barkamol avlod modeli yaratildi va uni shakllantirish davlat siyosati darajasiga ko'tarildi. Shu bois mamlakatimizda aynan maktabgacha ta'lim uzluksiz ta'lim tizimining ajralmas bo'lagiga, ta'bir joiz bo'lsa, uning debochasiga aylangan.

Hamkorlikda bolalarni ta'lim-tarbiyasida maktabgacha ta'lim, bolalarni maktabga tayyorlash muammolari bo'yicha A.Sulaymonov, L.Mo'minova, F.Qodirova, M.Rasulova, B.R.Jo'raeva, G.Amirova, D.G.Boboeva, Sh.Shodmonova, M.Asqarxo'jaeva, K.S.Shodieva, F.B.Valixo'jaeva, X.K.Mamedov, X.A.Meliev va boshqalar. MDH olimlaridan E.A.Naneyshvili, N.A.Vasileva, N.Nyukomb, N.N.Jirnova, V.V.Davidov, N.A.Menginskaya, Ye.A.Avilova, xorijlik olimlardan A.Kirsten, K.Roksana, Keyt Berk Uolshlar o'zlarining tavsiyalarini ishlab chiqqanlar [1-6].

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

Oilani ta'limga jalb qilish maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim berishga qaratilgan har qanday dasturning muhim tarkibiy qismi sanaladi.

Oilaning boshqa a'zolari ham, masalan, ota-onasi, buvisi, aka-opalari jalb qilingan holda ta'lim ishlari olib borilsa, bolalar o'qishga, ta'lim muassasasiga nisbatan yanada ijobiy munosabatda bo'ladilar va yaxshi o'zlashtirishni namoyon qiladilar.

Oilalar ham o'z navbatida ta'lim muassasasida ro'y berayotgan voqealardan xabardor bo'lishlari hamda o'z bolalarining ta'lim jarayonida faol ishtirokchi bo'lishlari kerak.

Oilalar ta'lim jarayoniga faol jalb qilinsalar, ular farzandlari nimalarga qodir ekanidan xabardor bo'ladilar, boladan nima kutishni tushunadilar, bolaning ta'lim olishiga qanday yordam ko'rsatishni anglaydilar.

Xuddi shuningdek, pedagoglar ham bolaga o'z imkoniyatlaridan unumli foydalanish, belgilagan maqsadlariga yetishishida yordam berish uchun bolaning oilaviy ahvolini bilishlari muhim. Maktabgacha yoshdagi bolani maktab ta'limiga tayyorlashda eng ma'qul muhit maktabgacha ta'lim muassasasi hisoblanadi. Chunki bu yerda bolalar ta'lim –tarbiyasiga zaruriy shart- sharoitlar yaratilgan: mutaxassis ishlaydi, bolalar kun tartibiga rioya qiladilar, metodik va amaliy qo'llanmalar bola soniga va yoshiga mos bo'ladi. Bolaning o'zlashtirishi tashxis qilinadi. Ta'lim-tarbiya davlat me'yoriy hujjatlari asosida olib boriladi. Davlat talablari va dasturga amal qilinadi. Bola maktab ta'limiga tayyorlanadi. Demak: bolaning maktab ta'limiga tayyorligini ta'minlashda uning maktabgacha ta'lim muassasasiga qamralganligi muhim ahamiyatga ega.

Yosh avlod tarbiyasi bilan shug'ullanadigan, oilada – ota-onalar, mahallada – qo'ni-qo'shni va keng jamoatchilik, ta'lim tashkilotda – o'qituvchi va murabbiylar kelgusi avlod barkamolligi hamda o'g'il-qizlarimizning ulug' ajdodlarimizga xos oqil bo'lishlari uchun mas'uldirlar. Tarbiya ishlarini hamkorlikda olib borilishi doimo ijobiy natija bergan. Ushbu ishlarni tizimli olib borish va muvofiqlashtirishga bo'lgan ehtiyoj bugungi ta'lim- tarbiya jarayoniga mas'ul vazirlik, manfaatdor tashkilot va idoralar oldiga dolzarb vazifalarni qo'yimoqda. Ota-onalar bilan hamkorlik bolaning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash uchun maktabgacha ta'lim tashkilot ota-onalar bilan o'zaro hamkorlikning quyidagi shakllarini tashkil qilishi mumkin [4]:

- ota-onalarning maktabgacha ta'lim tashkilot borasidagi fikrlarini hisobga olish saytini ishga tushirish;

- ilk rivojlanish masalalarida ota-onalarga bilim berishning raqamli ko'rinishlarini ishlab chiqish;

- ota-onalarni o'quv-tarbiyaviy jarayonda faol qatnashishga jalb etish;

- ota-onalarning muassasa hayotida ishtirok etish borasidagi tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash hamda onlayn platforma asosida ularni shakllantirib borish.

Ta'lim-tarbiya jarayonida oila, mahalla va maktabgacha ta'lim tashkiloti o'rtasida uzluksiz munosabatlar bo'lishi zarur. Bu ishlar tizimlilik tamoyili asosida oiladan maktabgacha ta'lim tashkilotiga, maktabgacha ta'lim tashkilotidan mahallaga bosqichma-bosqich davom etib boradi. Lekin, shuni ta'kidlash lozimki, maktabgacha ta'lim tashkiloti qanchalik ahamiyatli bo'lmasin, maktabgacha yoshdagi bolalar uchun tarbiya masalasida oila birinchi o'rinda turadi. Bola uyda o'rganganini maktabgacha ta'lim tashkilotida davom ettiradi, maktabgacha ta'lim tashkilotida oiladagi tarbiya ma'lum darajada korreksiya qilinadi. Biz tajriba ishimiz davomida bolalarning ota-onalari bilan muvaffaqiyatli hamkorlik qilish uchun quyidagi faoliyatlardan foydalandik:

ota-onalarda bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda maktabgacha ta'lim tashkiloti va mahalla xodimlari bilan hamkorlik qilishga intilishini o'quvlar asosida shakllantirdik;

-ota-onalarning pedagogik kompetentligini oshirish maqsadida ota-onalarga uyda bola bilan mashg'ulot o'tkazish uchun zarur bo'lgan metodik usullarni o'rgatdik;

ota-onalarga bola shaxsini rivojlantirish uchun xizmat qiladigan maxsus tarbiya usullarini o'rgatdik. Oilalarni hamkorlikdagi ishga jalb etish bolalarga ham, ota-onalarga ham, maktabgacha ta'lim tashkilotiga ham foyda keltirdi. Muloqot, o'zaro hurmat, bola manfaatlarining muhimligini e'tirof etish samarali hamkorlikka asos bo'lib xizmat qildi. Samarali hamkorlik shakllantirilishi uchun pedagoglar va ota-onalar bilan yangi ko'nikma va bilimlarni rivojlantirdik. Pedagoglar va ota-onalar, mahalla vakillarining birgalikdagi faoliyati va o'zaro muloqoti mexanizmlarning mavjudligi har bir oilaning manfaatlari va xohish-istaklariga mos keladigan hamkorlik shakllarni ishlab chiqishga zamin yaratildi. Tajribamiz davomida oilaning va pedagogik jamoaning mo'ljallari yoki maqsadlari har doim ham mos kelavermasligini ko'rsatdi. Shuning uchun ham bola qabul qilinishi bilan maktabga tayyorlash va maktabgacha ta'limning o'quv dasturini ota-onalar bilan muhokama etish va bu boradagi muloqotni yil davomida olib borish maqsadga muvofiqdir. Tajribamiz davomida o'quv yilining boshidayoq hamkorlik masalasini muhokama etishimiz kelgusidagi muloqotni yo'lga qo'yishga yordam berdi.

XULOSA VA MUNOZARA

Shunday qilib, bolalarni maktabga tayyorlashda har bir pedagog barcha faoliyatlarni ota-onalar bilan hamkorlikda innovatsion tarzda tashkil etsa bolalar juda

katta yutuqlarni qoʻlga kiritadilar, tezda yaxshi natijalarga erishadilar. Shu sababli ham ota-onalar bilan hamkorlikning samarali yoʻllarini tinimsiz izlash va qoʻllash lozim. Mazkur maqolada oila, mahalla, maktabgacha taʼlim tashkiloti hamkorlikda bola taʼlim-tarbiyasini uzviylikini taʼminlash muammosiga qaraldi va yuqorida qayd etilganidek shubhasiz dolzarb muammodir.

Agarda yuqorida ota-onalarga berilgan maslahatlarga amal qilinsa, tashkilotlar oʻrtasida samarali hamkorlik yoʻlga qoʻyilsa, yurtimiz kelajagi boʻlgan yoshlarning taʼlim- tarbiyasi, bilim-saviyasi kelajagi buyuk davlatni barpo etishga zamin boʻladi.

ADABIYOTLAR ROʻYXATI

1. L.R.Mirjalolova Tanlov fani moduli T.: Isteʼdod, 2018. – 223 b
2. M.Usmonova. Oʻquvchi shaxsiga yoʻnaltirilgan pedagogik texnologiyalar Taʼlim texnologiyalari. 2016 yil. 4-son.
3. M.Usmonova .Pedagogik jarayon loyixasi – mashgʻulotlar samaradorligini taʼminlash vositasi sifatida Boshlangʻich taʼlim va jismoniy madaniyat yoʻnalishida sifat va samaradorlikni oshirish: muammo va yechimlar Xalqaro ilmiy konferentsiya. Toshkent. 25 may, 2017 yil
4. M.Hamidova va boshqalar. “ Maktabgacha yoshdagi bolalarning kamolotida yangicha yondashuv va uni targʻib qilishda jamoatchilik ishtiroki” . T.:”Oʻqituvchi” 2014y,252 b
5. F.Qodirova va boshqalar.”Maktabgacha pedagogika”-T.:”Maʼnaviyat” 2013 yil,160 b
6. “Bolaga yoʻnaltirilgan taʼlim dasturini tashkil etish” T.:”Kvinta Print” nashri 2012y, 263b